

Katedra Metod Ilościowych, Uniwersytet Szczeciński w Szczecinie

ROBERT KUBICKI

Potencjał turystyczny województwa zachodniopomorskiego

Tourist potential of Zachodniopomorskie voivodeship

Słowa kluczowe: potencjał turystyczny, zagospodarowanie turystyczne, ruch turystyczny, miara syntetyczna, gmina

Key words: tourist potential, tourist arrangement, tourist flows, synthetic measure, commune

WPROWADZENIE

Turystyka jest czynnikiem, który w istotny sposób może stymulować rozwój ekonomiczny regionu. Jej wpływ na gospodarkę uzależniony jest przede wszystkim od atrakcyjności turystycznej określonego obszaru.

Położone w północno-zachodniej części Polski województwo zachodniopomorskie posiada korzystne warunki do rozwoju turystyki, które charakteryzują się m.in.: przygranicznym i nadmorskim położeniem (woj. zachodniopomorskie posiada granice o łącznej 873,9 km, z czego 186,6 km przypada na granicę z Niemcami, a 184,9 na pas nadmorski); obfitością wód powierzchniowych (wody powierzchniowe obszaru lądowego i morskie wody wewnętrzne zajmują łącznie około 6% obszaru województwa i stanowią około 16% powierzchni wód kraju); wysoką lesistością (obszary leśne na terenie województwa zajmują powierzchnię ponad 8 tys. km², co stanowi około 35% ogólnej powierzchni regionu, przy czym zaznaczyć należy, że lesistość województwa ulega systematycznemu zwiększeniu i może osiągnąć nawet 40%); występowaniem wielu interesujących obiektów dziedzictwa kulturowego (m.in. średniowieczne miasta wyposażone w mury obronne, budynki historyczne, obiekty sakralne; zamki książęce, rycerskie

i zakonne; zabytki techniki: latarnie morskie, młyny wodne, cegielnie, tartaki, zabudowania portowe) (Województwo zachodniopomorskie... 2007).

POTENCJAŁ TURYSTYCZNY WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO

Z uwagi na koncentrację wyżej wymienionych walorów turystycznych można przyjąć, że największym potencjałem turystycznym w województwie zachodniopomorskim charakteryzują się pasy:

1) nadmorski – obejmujący Świnoujście (miasto na prawach powiatu) oraz gminy: Międzyzdroje, Wolin, Dziwnów, Rewal, Trzebiatów, Kołobrzeg (gminy miejska i wiejska), Mielno, Ustronie Morskie, Darłowo (gminy miejska i wiejska), Postomino,

2) pojezierny:

– Pojezierze Drawskie, na którego terenie mieszczą się gminy: Biały Bór, Borne Sulinowo, Chociwel, Czaplinek, Drawsko Pomorskie, Dobrzany, Ińsko, Marianowo, Ostrowice, Szczecinek (gminy miejska i wiejska), Węgorzyno;

– Pojezierze Myśliborskie obejmujące gminy: Barlinek, Bierzwnik, Cedyń, Chojna, Choszczno, Drawno, Krzęcin, Lipiany, Moryń, Myślibórz, Nowogródek Pomorski, Pełczyce, Trzcińsko Zdrój;

– Pojezierze Wałeckie, na którego terenie znajdują się gminy: Człopa, Mirosławiec, Tuczno, Wałcz (gminy miejska i wiejska);

– Pojezierze Wełtyńskie obejmujące gminy: Banie, Gryfino, Kobylanka, Stare Czarnowo.

Potencjał turystyczny określonego obszaru nie wynika tylko z występowania różnorodnych walorów naturalnych i antropogenicznych, lecz uzależniony jest w dużym stopniu od zagospodarowania turystycznego danego terenu. Poziom zagospodarowania turystycznego określonego obszaru można zmierzyć za pomocą zmiennych charakteryzujących bazę noclegową i natężenie ruchu turystycznego.

W roku 2006 w rejonie pasa nadmorskiego i pojezierzy znajdowało się 736 (86,6%) turystycznych obiektów zbiorowego zakwaterowania oraz blisko 99,4 tys. (91,4%) miejsc noclegowych województwa zachodniopomorskiego (Turystyka... 2007).

Ze względu na dostępność danych statystycznych do opisu stopnia rozwoju bazy noclegowej wyróżnionych obszarów zastosowano: wskaźnik Deferta, przedstawiający liczbę miejsc noclegowych przypadających na 100 mieszkańców stałych danego terytorium; wskaźnik gęstości bazy noclegowej, obrazujący liczbę miejsc noclegowych przypadających na 1 km² terytorium.

Wyznaczone mierniki pełnią rolę stymulant w ocenie rozwoju bazy noclegowej, czyli im większe przyjmują wartości, tym lepiej rozwinięta jest baza noclegowa danego obszaru. W ocenie rozwoju bazy noclegowej najważniejszą rolę przypisuje się wskaźnikowi Deferta (Kowalczyk 2002, Lijewski i in. 2002).

Miernik ten najczęściej przyjmuje wartości z przedziału od 0,0 do 100,0. W przypadku jednostek administracyjnych o niewielkim zagospodarowaniu turystycznym wartości wskaźnika są niskie i oscylują wokół dolnej granicy przedziału. Najwyższe wartości zbliżone do górnej granicy przedziału miernik ten przyjmuje dla małych miejscowości o bardzo wysoko rozwiniętej funkcji turystycznej.

Wskaźniki przedstawione w tabeli 1 wskazują na zdecydowanie większą gęstość bazy noclegowej w rejonie pasa nadmorskiego niż na obszarach pojezierzy województwa zachodniopomorskiego. Oceniając poziom rozwoju bazy noclegowej na podstawie kształtowania się wartości obliczonych miar, można stwierdzić, że rejon pasa nadmorskiego spełnia funkcję turystyczną, a tereny pojezierzy to obszary o nieznacznym zagospodarowaniu turystycznym.

Tab. 1. Baza noclegowa pasa nadmorskiego i pojezierzy w województwie zachodniopomorskim w 2006 r.

Tourist accommodation in the seaside area and in the zachodniopomorskie voivodship lake district in 2006

Rejony turystyczne	Turystyczne obiekty zbiorowego zakwaterowania	Liczba miejsc noclegowych	Wskaźnik Deferta	Wskaźnik gęstości miejsc noclegowych
Pas nadmorski	632	92 281	52,51	52,51
Pojezierze Drawskie	49	3950	2,92	2,92
Pojezierze Myśliborskie	26	1052	0,86	0,86
Pojezierze Wałeckie	15	1115	2,04	2,04
Pojezierze Wełtyńskie	14	999	2,20	2,20

Źródło: obliczenia własne na podstawie: Turystyka... 2007; Województwo zachodniopomorskie 2007

Do charakterystyki rozmiarów ruchu turystycznego przyjęto następujące wielkości: liczba turystów korzystających z turystycznych obiektów zbiorowego zakwaterowania; liczba turystów rejestrowana w bazie zbiorowego zakwaterowania na km²; liczba udzielonych noclegów w turystycznych obiektach zbiorowego zakwaterowania; wskaźnik liczby udzielonych noclegów (liczba udzielonych noclegów przypadająca na km²); wskaźnik Charvata (obliczany

jako liczba udzielonych noclegów przypadających na 100 stałych mieszkań-
ców); długość pobytu (liczba udzielonych noclegów turystom na liczbę turystów
w dniach); wskaźnik wykorzystania pojemności noclegowej (mierzący liczbę
dni w roku, w których zajęte było jedno miejsce noclegowe) (Kowalczyk 2002,
Lijewski i in. 2002).

Informacje opisujące ruch turystyczny w rejonie nadmorskim i pojezierzy
województwa zachodniopomorskiego przedstawia tabela 2.

Tab. 2. Miary charakteryzujące ruch turystyczny w pasie nadmorskim i pojezierzy województwa
zachodniopomorskiego w 2006 r.

Measures specifying tourist flows in the seaside area and lake districts of zachodniopomorskie
voivodship in 2006

Rejony turystyczne	Pas nadmorski	Pojezierze Drawskie	Pojezierze Myśliborskie	Pojezierze Wałeckie	Pojezierze Wełtyńskie
Turyści korzystający z turystycznych obiektów zbiorowego zakwaterowania	937 189	40 099	32 130	24 777	19 708
Liczba turystów rejestrowana w bazie zbiorowego zakwaterowania na km ²	535,84	12,69	11,54	17,60	26,81
Liczba udzielonych noclegów w turystycznych obiektach zbiorowego zakwaterowania	7 803 057	173 233	72 149	93 135	56 906
Wskaźnik liczby udzielonych noclegów	4461,44	54,80	25,92	66,15	77,42
Wskaźnik Charvata	533,30	29,68	26,24	45,37	43,37
Długość pobytu (liczba udzielonych noclegów turystom na liczbę turystów w dniach)	8,33	4,32	2,25	3,76	2,89
Wskaźnik wykorzystania pojemności noclegowej	84,56	43,86	68,58	83,53	56,96

Źródło: obliczenia własne na podstawie: Turystyka... 2007; Województwo zachodniopomorskie 2007

Analiza informacji dotyczących kształtowania się wielkości ruchu turystycznego w roku 2006 w pasie nadmorskim i obszarach pojezierzy pozwala na wyciągnięcie następujących wniosków:

– w pasie nadmorskim i pojezierzach z turystycznych obiektów zbiorowego zakwaterowania skorzystało 1,054 mln osób (co stanowi 68,3% korzystających z ogółu turystycznych obiektów zbiorowego zakwaterowania województwa zachodniopomorskiego),

– zdecydowana większość turystów skorzystała z turystycznych obiektów noclegowych umiejscowionych w pasie nadmorskim (60,7% turystów korzy-

stających z turystycznych obiektów zbiorowego zakwaterowania województwa zachodniopomorskiego),

– łączna liczba udzielonych noclegów w pasie nadmorskim i pojezierzach w turystycznych obiektach zbiorowego zakwaterowania wyniosła 8,2 mln, co stanowiło 89,9% wszystkich noclegów udzielonych w turystycznych obiektach zbiorowego zakwaterowania województwa zachodniopomorskiego,

– liczba udzielonych noclegów podobnie jak w przypadku turystów korzystających z turystycznych obiektów zbiorowego zakwaterowania koncentruje się w pasie nadmorskim, gdzie turystom udzielono 7,8 mln noclegów, co stanowiło 95,2% wszystkich noclegów udzielonych w województwie zachodniopomorskim,

– czas pobytu turystów w pasie nadmorskim jest znacznie dłuższy niż w na terenie pojezierzy,

– wskaźniki wyznaczone w tabeli 2 wskazują na większą intensywność ruchu turystycznego w pasie nadmorskim niż w rejonie pojezierzy.

Potencjał turystyczny określonego obszaru opisywany jest przez różnorodne zmienne diagnostyczne. W celu hierarchizacji jednostek wielocechowych można posłużyć się miarą syntetyczną, która powstaje w wyniku agregacji zmiennych. Obliczona w taki sposób miara pozwala na opis obiektów złożonych za pomocą jednej wartości zmiennej syntetycznej.

Wartości miary syntetycznej odzwierciedlającej poziom potencjału turystycznego badanych rejonów turystycznych obliczono za pomocą formuły bezwzorcowej według wzoru T. Grabińskiego, S. Wydymusa, A. Zeliasia (1983):

$$q_i = \sum \alpha_j x'_{ij}$$

gdzie:

x'_{ij} – znormalizowane wartości j -tej zmiennej dla i -tego obiektu wyznaczone według formuły:

$$x'_{ij} = \frac{x_{ij}}{s_j}$$

\bar{x}_j – o średnia arytmetyczna, s_j – odchylenie standardowe j -tej zmiennej, α_{ij} – wagi nadane zmiennym diagnostycznym w oparciu o system wag wariacyjnych:

$$\alpha_{ij} = \frac{V_j}{\sum_{j=1}^m V_j}$$

V_j – współczynnik zmienności j -tej zmiennej.

Wyznaczona w sposób bezwzorcowy miara umożliwia określenie, o ile wyższy lub niższy jest potencjał turystyczny pewnego obiektu od innego.

Wartości syntetycznych miar potencjału turystycznego obliczone w oparciu o opisane wcześniej zmienne diagnostyczne charakteryzujące poziom rozwoju bazy noclegowej i wielkość ruchu turystycznego przedstawia tabela 3.

Tab. 3. Syntetyczne miary potencjału turystycznego rejonów turystycznych
Synthetic measures of tourist potential in the tourist regions

Rejony turystyczne	Pas nadmorski	Pojezierze Drawskie	Pojezierze Myśliborskie	Pojezierze Wałeckie	Pojezierze Wełtyńskie
Wartości miary syntetycznej	2,359	0,298	0,193	0,293	0,304

Źródło: obliczenia własne na podstawie: Turystyka... 2007; Województwo zachodniopomorskie 2007

Wartości miernika syntetycznego obliczone dla opisywanych obszarów jednoznacznie wskazują, że potencjał turystyczny województwa zachodniopomorskiego koncentruje się w rejonie nadmorskim, który w wysokim stopniu wykorzystuje swoje warunki naturalne sprzyjające rozwojowi turystyki. Odmienna sytuacja występuje w przypadku terenów pojezierzy, które mimo sprzyjających warunków naturalnych nie są w stanie na swoim obszarze w istotny sposób pełnić funkcji turystycznej.

Przedstawiona metoda hierarchizacji rejonów turystycznych może także posłużyć do oceny ich wewnętrznego zróżnicowania z uwagi na wielkość potencjału turystycznego. Ocenę wewnętrznego zróżnicowania rejonów przeprowadzono, wyróżniając dwie grupy gmin. Pierwszą stanowią gminy wchodzące w skład pasa nadmorskiego, a drugą gminy pojezierzy. Główną przyczyną takiego podziału jest zdecydowanie większy potencjał turystyczny gmin nadmorskich niż gmin pojezierzy. Wartości syntetycznych miar potencjału turystycznego dla gmin nadmorskich przedstawiono w tabeli 4.

Tab. 4. Syntetyczne miary potencjału turystycznego gmin pasa nadmorskiego
Synthetic measures of tourist potential local government units placed in the seaside area

Gminy	Wartości miary syntetycznej
Kołobrzeg (gmina miejska)	2,545
Rewal	1,882
Dziwnów	1,631
Mielno	1,326
Ustronie Morskie	0,895
Międzyzdroje	0,812
Świnoujście	0,747

Darłowo (gmina miejska)	0,681
Postomino	0,536
Darłowo (gmina wiejska)	0,518
Kołobrzeg (gmina wiejska)	0,485
Trzebiatów	0,372
Wolin	0,155

Źródło: obliczenia własne na podstawie: Turystyka... 2007; Województwo zachodniopomorskie 2007

Tab. 5. Syntetyczne miary potencjału turystycznego gmin pojezierzy
Synthetic measure of tourist potential of lake communes

Gminy	Wartość miary
Wałcz (gmina miejska)	3,715
Szczecinek (gmina miejska)	2,773
Złocieniec	1,631
Czaplinek	1,590
Kobylanka	1,509
Ińsko	1,419
Tuczno	1,098
Gryfino	0,898
Moryń	0,756
Myslibórz	0,734
Barlinek	0,678
Nowogródek Pomorski	0,569
Banie	0,506
Mirosławiec	0,429
Choszczno	0,418
Chojna	0,405
Drawsko Pomorskie	0,384
Cedynia	0,382
Stare Czarnowo	0,328
Borne Sulinowo	0,322
Dobrzany	0,300
Biały Bór	0,272
Marianowo	0,178
Pełczyce	0,153
Wałcz (gmina wiejska)	0,140
Szczecinek (gmina wiejska)	0,129
Chociwel	0,127
Ostrowice	0,104

Źródło: obliczenia własne na podstawie: Turystyka... 2007; Województwo zachodniopomorskie 2007

Wśród gmin nadmorskich największym potencjałem turystycznym charakteryzują się: Kołobrzeg (gmina miejska), Rewal oraz Dziwnów. Najmniejszym potencjałem cechuje się gmina Wolin. Gminy wchodzące w skład pasa nadmorskiego cechują się bardzo dużym zróżnicowaniem z uwagi na potencjał turystyczny, o czym świadczy przekraczająca 70% wartość współczynnika zmienności.

Gminy pojezierzy są w większym jeszcze stopniu niż gminy nadmorskie zróżnicowane pod względem potencjału turystycznego (tab. 5). Wskazuje na to obliczona dla gmin pojezierzy wartość współczynnika zmienności, która wynosi 84%. Największy potencjał turystyczny wśród gmin pojezierzy mają: Wałcz (gmina miejska), Szczecinek (gmina miejska), Złocieniec, a najmniejszy Ostrowice, Chociwel Szczecinek (gmina wiejska).

PODSUMOWANIE I WNIOSKI

Potencjał turystyczny województwa zachodniopomorskiego stanowi przede wszystkim pas nadmorski, w którym występuje największe natężenie ruchu turystycznego oraz znajduje się największa liczba miejsc noclegowych.

Rejony pojezierzy województwa mimo sprzyjających warunków naturalnych cechują się słabym zagospodarowaniem turystycznym, w wyniku czego nie pełnią funkcji turystycznej.

Zagospodarowanie turystyczne jest jednym z głównych czynników determinujących potencjał turystyczny.

Gminy wchodzące w skład rejonów turystycznych charakteryzują się bardzo dużym zróżnicowaniem pod względem potencjału turystycznego, co świadczy o nierównomiernym rozmieszczeniu zagospodarowania turystycznego.

Wzrost zagospodarowania turystycznego rejonów pojezierzy przyczynić się może do zwiększenia potencjału turystycznego województwa zachodniopomorskiego.

LITERATURA

- Grabiński T., Wydymus S., Zeliaś A., 1983: Metody prognozowania rozwoju społeczno-gospodarczego. PWE, Warszawa.
- Kaczmarek J., Stasiak A., Włodarczyk B., 2005: Produkt turystyczny. Pomysł. Organizacja. Zarządzanie. PWE, Warszawa.
- Kowalczyk A., 2002: Geografia turystyki. PWN, Warszawa.
- Kruczek Z., 2005: Polska. Geografia atrakcji turystycznych. Proksenia, Kraków.
- Lijewski T., Mikułowski B., Wyrzykowski J., 2002: Geografia turystyki Polski. PWE, Warszawa.

- Nowak E., 1989: Metody taksonomiczne w klasyfikacji obiektów społeczno-ekonomicznych. PWE, Warszawa.
- Strahl D. (red.), 1998: Taksonomia struktur w badaniach regionalnych. Wyd. Akademii Ekonomicznej im. Oskara Langego we Wrocławiu, Wrocław.
- Turystyka w województwie zachodniopomorskim w latach 2004–2006, 2007. US, Szczecin.
- Województwo zachodniopomorskie, 2007. Podregiony, powiaty, gminy, 2007. US, Szczecin.

SUMMARY

Tourism is a factor which can significantly influence economical development of regions. Strength of influence depends on number and variety of tourist values. Zachodniopomorskie voivodeship, which is placed in the north-west part of Poland, has good conditions for tourist development. Referring to landscape values there are five tourist regions in Zachodniopomorskie voivodeship: the seaside area, Drawsko Lakeland, Myślibórz Lakeland, Wałcz Lakeland, Wętyń Lakeland. Besides landscape values it is a tourist arrangement that creates tourist potential in a particular region. To estimate stage of tourist arrangement indirectly, accommodation base and intensity of tourist flows can be analyzed. In the article, using a synthetic measure, estimation of tourist potential in five chosen regions of zachodniopomorskie voivodeship was carried out. This procedure made it possible to divide the regions into a part which fulfill tourist functions (the seaside area) and regions with inconsiderable tourist arrangement (lake districts).